

Polecenia podsumowujące

1. Rozstrzygnij, czy Polska w czasach stalinowskich była państwem totalitarnym. Odpowiedź uzasadnij.
2. Przedstaw rolę propagandy w czasach stalinowskich w Polsce.
3. Omów politykę władz państwowych względem Kościoła.

Unifikacja polityczna i powstanie PZPR

1948 – pozbawienie Władysława Gomułki funkcji I sekretarza PPR, nowym przywódcą partii Bolesław Bierut.
 1948 – unifikacja wielu organizacji, np. młodzieżowych w ZMP, związkowych w CRZZ.
 XII 1948 – połączenie PPR z PPS w Polską Zjednoczoną Partię Robotniczą (PZPR).

Sowietyzacja państwa

Działania komunistów zmierzające do stworzenia państwa totalitarnego na wzór sowiecki.
 Ideologizacja wszystkich dziedzin życia.
 Polscy urzędnicy wysyłani na szkolenia do ZSRS, a sowieccy specjaliści i doradcy kontrolujący wszystkie najistotniejsze sfery państwa polskiego.
 Czystka w armii, wielu Rosjan na wysokich stanowiskach dowódczych.

Konstytucja PRL i wybory w 1952 r.

Treść konstytucji wzorowana na sowieckiej i zatwierdzona przez Stalina.
 22 VII 1952 – uchwalenie konstytucji PRL. Najważniejszymi organami władzy w państwie sejm i 15-osobowa Rada Państwa, która zastąpiła urząd prezydenta.
 X 1952 – wybory do sejmu; zwycięstwo zdominowanego przez komunistów Frontu Narodowego.
 System nomenklatury – podstawa sprawowania władzy przez komunistów w Polsce.

Plan sześcioletni (1950–1955) i jego społeczne konsekwencje

Priorytety: przemysł zbrojeniowy, maszynowy, chemiczny, górnictwo i hutnictwo.
 Nowe centra przemysłowe często ulokowane w miejscach bez złóż naturalnych, w ich wyborze decydujący czynnik polityczny – np. Nowa Huta.
 Wydłużanie czasu i norm pracy, współzawodnictwo.
 Zwiększanie liczebności taniej siły roboczej, np. powołanie Powszechnej Organizacji Służba Polsce.
 Reforma walutowa (1950 r.) oraz Narodowa Pożyczka Rozwoju Sił Polski (1951 r.) jako sposoby pokrycia kosztów planu sześcioletniego.
 Następstwa planu sześcioletniego

- zmiana charakteru kraju z rolniczego na przemysłowy
- przemiany w strukturze społecznej: migracja ludzi ze wsi do miast, rozbudowa systemu bezpłatnego szkolnictwa, awans społeczny tysięcy młodych ludzi

Rozwój sztuki socrealistycznej w celu indoktrynacji społeczeństwa.
 Próby kolektywizacji rolnictwa – zmuszanie chłopów do tworzenia spółdzielni produkcyjnych.

Walka z Kościołem

1949 – z inicjatywy UB początek ruchu tzw. księży „patriotów” deklarujących pełną akceptację polityki państwa.
 1950 – porozumienie między Kościołem a rządem regulujące wzajemne relacje.
 Odchodzenie od porozumienia – prześladowanie biskupów, usuwanie nauki religii ze szkół, wymiana duchownych na stanowiskach kościelnych.
 V 1953 – *Non possumus* – list protestacyjny episkopatu do Bolesława Bieruta.
 IX 1953 – internowanie prymasa Wyszyńskiego, początek faktycznego podporządkowania duchowieństwa komunistom.

Polecane publikacje

D. Jarosz, *Polacy a stalinizm 1948–1956*, Warszawa: Instytut Historii PAN, 2000.
 R. Łatka, B. Mackiewicz, D. Zamiatąła, *Prymas Stefan Wyszyński. Biografia*, Warszawa: IPN, 2020.
Władza w PRL. Ludzie i mechanizmy, red. K. Rokicki, R. Spałek, Warszawa: IPN, 2011.

